

Иван Вазов

Сантиментална разходка по
Европа

Нека да оставя за една минута
нашата румелийска столицина прочута.
Искам да се дигна мислено, с духът
горе в небесата, из синята твърд
и яхнал на моита фантазия лека,
да се впусна вихром в разходка далека
из тайните горни ефирни вълни
и да обиколя всичките страни
от Волга до Таго, планински ил плоски,
и то nota bene съвсем без разноски.
Всичко, щото видя, вярно ще предам,
тяхната природа ще опиша вам
и за да не бъде разказът ми гол,
аз ще го поръся... с атическа сол.

Ето ме възлизам в простора въздушен
на мойта фантазия, на ветра послушен.
Птичетата малки, като доближат
чудовище ново, бягат и цвърчат.
Аз бърже се нося над гори, долини,
Монблан – великанът, малък ми се чини,
Дунавът е бара, Одер се люлей
в пределите, дето бирата се лей.
Кой е тоя старец в държавата осма
с глава увенчана само със три косма,
с увиснали вежди, с сърдито чело,
което предсказва нещо недобро?!
Той се е замислил кат някой художник
или кат оракул въз своя триножник
и всички съседни със напрегнат взор
чакат, за да чуят някой приговор.

Една тъмна дума, една повеч бръчка
на чело му дигат страх, тревоги, глъчка.
Неговите чада две са в тоя мир:
немското единство и военний мир.

Напред! Ей ме вече във земята мила,
що света е сявга с чудеса дивила,
що на вси народи служи за модел
и от чийто красен, плодовит предел

идат ни обилно, кат дар от небето,
се идеи нови и шампоанско вето.
във нейния център – новий Вавилон,
на модите люлка, на грациите – трон,
Содом, рай и пъкъл, и вертеп развратен,
за всичките впрочем магнит непонятен –
в тоз център единствен, в шумът и мирът
великите мисли поникват, растът
и форма добиват и уцлашват века.
Там най-първо чу се гласът на човека,
там топорът първен удари със бяс
в самият ѝ корен тиранската власт.
Там викът: „Свобода!“ пръв път се разнесе!
Бухтя революция, марселеза пе се
и летя кат бясна – крилат херувим –
през битките страшни, в победния дим!
Там наголемяха цял ред великани:
Волтери – пророци, Дантони заклани
и Бонапарт грозний, бог на гръм и страх!
Историята йоще трепери от тях!

Кой е този остров, потопен в морета
и пълен с машини, с пари, с колелета?
В мъглата му вечна Джон Бул е запрян,
той от вси народи получава дан.
Бомбай, Суец, Малта, Гибралтар, Канада
са верига яка, с коя света влада.
Неговият идол от край и до днес
носи страшно име: хладний интерес.
Ирландия бедна, Индия богата
на тоз идол тежък пъшкат под ногата.
А там – в един ъгъл стои дипломат
и пише романи. Той ми е познат.
Неговата слава далеч се е чула;
потомък на Юда, брат на Велзевула,
на злината гений, на лъжата жрец,
граф и лорд английскй, изверг н подлец
и комуто ние отсред Румелия
пращаме му свойта вечна проклетия!

Но ей силен вятър тласна ме назад
към мътната Нева. Аз усетих хлад.

Пред мен се простира страна безконечна,
кат морето равна, кат небето вечна.
Нозете ѝ крепки Черно море мий,
челото ѝ голо в полюса се крий.
Империя страшна, що в себе обзима
гори, моря, степи, есен, лято, зима,
язици, народн, вери чудна смес,
всичките степени на людский прогрес,
от приветний русин до остяка диви,
от тъмний грузинец до чухонът сиви,
де реките сини мязат на моря,
де ношите грее чужда нам заря.
На туй царство днес е Петербург вратата,
де животът блика, хълта светлината:
Москва му е пъпът, центърът далек,
де всякой вик стига и намира ек,
дето старий Кремъл, паметник свещенни,
в чийто зид разби се Бонапарт надменни,
завет велик пази под гордий си свод.
Там се чува пулсът на руский народ.
Кога тя ѝ готова, сичко е готово,
там се произнесе великото слово.
Но коя е тая страна, пълна с студ.
дето ме пренася летежът ми луд,
продупчена с блата, с реки и с фиорди,
с моря окръжена и с китове горди?
Стихийте са тука в постоянен бой.
Ветри на нощите не дават покой,
зимите са дълги, ледът се не пука,
затога да бягам, че измръзнах тука.

На юг, на юг фъркам! Минувам Берлин
и Полша тъжовна – паднал исполин,
и Австрия стара, сбърчена кокетка,
по коварство славна, по лукавство редка!
Минувам Швейцария, щастлива страна,
през нейните горди, снежни рамена,
Унтервалден хладний и мирна Женева,
коя се огледва кат в извора дева.
Ето Пиринейте! Слънцето пече.
Топлик ароматен в въздуха тече.
Поздрав ти проваждам, Шпанио прекрасна,

тъмна кат легенда, кат вакханка страдна,
 люлка на светото ауто-да-фе.
 В теб расте Лойола, Фигаро живе.
 Твойто мурго чело увенчаха с лаври
 рицари, попове, поети и маври.
 Едно време ти бе първа на светът,
 към един свят новий ти отвори път.
 Любя твойта слава, твойта горда бедност
 на щерките твои хубавата бледност,
 твоята Алхамбра, див Екскуриал,
 отде света плашал твоя страшен крал;
 твоите танци кръшни, хаванеза страдна,
 заради кйято нашта младеж ясна
 всяка вечер тича в „Люксембург“ кат бясна.

Средиземно море! От мене поклон!
 Тихо плувам вече в твоя небосклон,
 твоят шир лазурен, простор необятен
 уливат духа ми с възторг непонятен.
 Ето видя вече в хоризонта син
 Везувий спокойно дими кат комин.
 Южното диханье кръвта ми съгрива,
 на мойта фантазия крила свежи дава.
 Ето ги горите! Ето го брегът!
 Красните долини разкошно цъфтят.
 Под тия класични тихи небосклони
 Рафаел чъртайше дивни си мадони;
 тук пееше Тасо своя химн висок;
 тука Данте – гений мрачен и дълбок,
 посред рая земни описваше ада!
 В таз земя антична, ала вечно млада,
 там на един остров е героят стар
 който вля в сърцата за свобода жар,
 който с остра сабя и горещб слово
 на Италия даде призвание ново.
 А там – в остарелий, глухи Ватикан,
 стои старец мрачен – плешив истукан,
 на принципи светли веч немощен враг
 останка печална от рухналий мрак.

Но мойта фантазия, лека и блудяща,
 на брегове други бърже ме изважда.

Ето ме в Елада! Видя и Парнас.
(Но сега мързи ме там да слазям аз),
ето таз земица, що обезпокои
вселената нявга с богове, с герои
и с лъжи прекрасни света наводни,
и мозъци много сладко затъмни.

.....
Бърже ме отнасят леки ми крила
далеч от светата Елинска земя.

Кой е този болен, легнал при Босфорът?
Докторте не знаят какво да го сторат?
Пак за ампутация фащат да говорят.
Но южният вятър тласна ме напред
и към север тикна бързий ми полет.
Ето пак здрависвам Емус горделиви
и Марица синя в полята родливи
кат градина райска проснати под мен!
В песните ми тръпне техний лик засмен!
Пловдив! Пловдив! Ето трите му могили –
сред полето равно легнали камили –
и аз беден пътник, морен пилигрим,
с радост пак му гледам синкавия дим.
Ето веч пристигам в столицата наша!
Тя е пак самата! Пак е тая каша
от язици, вери и наций безчет,
от които няма ни образ, ни цвет;
със своите лантерни, балове, венгери,
от които вечер въздухът трепери,
със своите интриги, калове, вони,
що Марица цяла не може уми,
с мойто тихо гняздо и скромен подслон
и – мила съседка на срещний балкон.

1880

КРАЙ

Източник: Словото

Набиране: Надежда Владимирова, Мартин Митов, Словото; Емигиол Османова,
Пловдивски университет, септември 1999

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/5159>]